

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Scenariusz spotkania Klubu Dobrej Rozmowy

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasa IV-VIII) lub gimnazjum

Przedmiot: spotkanie Klubu Dobrej Rozmowy (szkolne koło zainteresowań), godzina wychowawczą

Moc poznawania kultur

Autorka scenariusza z ćwiczeniami: Malina Baranowska-Janusz

KRÓTKI OPIS SCENARIUSZA:

Zajęcia przybliżą temat kultury i kontaktów międzykulturowych. Młodzież będzie mogła zastanowić się czym jest kultura, jak postrzegamy swoją i odmienne kultury oraz dlaczego tak jest i co na to wpływa. W trakcie zajęć uczniowie i uczennice dowiedzą się jakie mniejszości mieszkają w Polsce.

Komentarz metodyczny:

Czy w Waszej szkole jest przestrzeń na prowadzenie przez dzieci i młodzież pełnych szacunku rozmów na ważne obecne w debacie publicznej tematy? Czy uczniowie i uczennice doskonałą umiejętności wymiany opinii, argumentowania, słuchania tego, co mają do powiedzenia osoby o różnych światopoglądach? Jeśli w Waszej szkole uczy się osoba z doświadczeniem migracyjnym, w jaki sposób prezentowana jest im kultura polska, a uczniom polskim kultura krajów z jakich pochodzą uczniowie cudzoziemscy?

Dobrym okazją do praktykowania dobrej rozmowy na ważne tematy jest Klub Dobrej Rozmowy, który można założyć razem z uczniami i uczennicami.

Czym jest Klub Dobrej Rozmowy? <https://migracje.ceo.org.pl/klub-rozmowy>

to inicjatywa realizowana przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w ramach ogólnopolskiego projektu edukacyjnego Rozmawiamy o uchodźcach, którego celem jest wsparcie nauczycieli i nauczycielek w podejmowaniu rozmów z młodzieżą o sytuacji uchodźców i uchodźczyń oraz o współczesnych procesach migracyjnych, a także o wartościach i postawach, które są bliskie młodym ludziom.

Cele Klubu Dobrej Rozmowy:

- oddanie młodzieży głosu i zachęcenie do poruszania w rozmowach tematyki migracji i uchodźstwa w kontekście wyzwań współczesnego świata
- wsparcie uczniów i uczennic w doskonaleniu umiejętności wymiany opinii, argumentowania, słuchania tego, co mają do powiedzenia osoby o różnych światopoglądach, także innych od naszego

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

- umożliwienie bliższego poznania się w grupie
- ułatwienie pozostania w dobrych relacjach w grupie niezależnie od poglądów jej członków i członkiń.

W przewodniku dla młodzieży „Punkty widzenia. Klub Dobrej Rozmowy” <http://bit.ly/PrzewodnikKlubDobrejRozmowy> znajdują się wskazówki jak krok po kroku zorganizować Klub Dobrej Rozmowy, jak planować przebieg spotkań oraz propozycję tematów do dyskusji wraz z materiałami pomocniczymi. Wskazówki i inspiracje dotyczą:

Klubu Dobrej Rozmowy o książce, filmie czy sztuce
Klubu Dobrej Rozmowy – spotkanie z ciekawą osobą
Klubu Dobrej Rozmowy o prasie i mediach
Klubu Dobrej Rozmowy – wycieczka związana z tematyką migracyjną

Chcąc wzbogacić tematykę rozmów dodajemy kolejną propozycję tematu, który można wziąć na warsztat w **Klubie – rozmowa o kulturze swojego kraju i innych krajów**.

Jeśli w Waszej szkole są uczniowie i uczennice o różnym pochodzeniu kulturowym, zaproście takie osoby na spotkanie Klubu Dobrej Rozmowy. Wspólnie zastanówcie się nad tym skąd czerpiemy wiedzę o swojej i innych kulturach? Gdzie warto szukać informacji o kulturach krajów? Skąd wiemy, że pewne zwyczaje, zachowania wyływają z danej kultury, a nie z indywidualnych przyzwyczajeń? Zachęcamy do zapoznania się z propozycjami ćwiczeń, które warto wykorzystać podczas prowadzonych z dziećmi i młodzieżą rozmów o kulturze w szkole podstawowej i gimnazjum.

Ćwiczenie nr 1: Kultura co to takiego?

Cele ćwiczenia:

- Poznanie i refleksja nad pojęciem kultury.
- Poznanie świadomych i nieświadomych aspektów kultury.

Czas: 30 min.

Zadaj pytanie kluczowe: Co to jest kultura?

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Poproś uczniów i uczennice o zapisanie na karteczkach samoprzylepnych pierwszych skojarzeń ze słowem kultura. Każda osoba pisze jak najwięcej skojarzeń, jedno skojarzenie na jednej kartce. Następnie narysuj na tablicy cztery różnej wielkości kręgi zawierające się w sobie, w taki sposób aby powstała „cebula” z warstwami. Omów z uczniami i uczennicami, bardzo ogólnie takie przedstawienie kultury. Zewnętrzna warstwa to takie przejawy kultury, które widać, są jasne, uświadomione (np. język, potrawy, muzyka, symbole). W środkowej takie, które wiemy, ale nie są dobrze widoczne, trzeba mieć większą wiedzę, żeby je wiedzieć (np. rytuały, religia, zwyczaje, system

ROZMAWIAMY O UCHODŹCACH

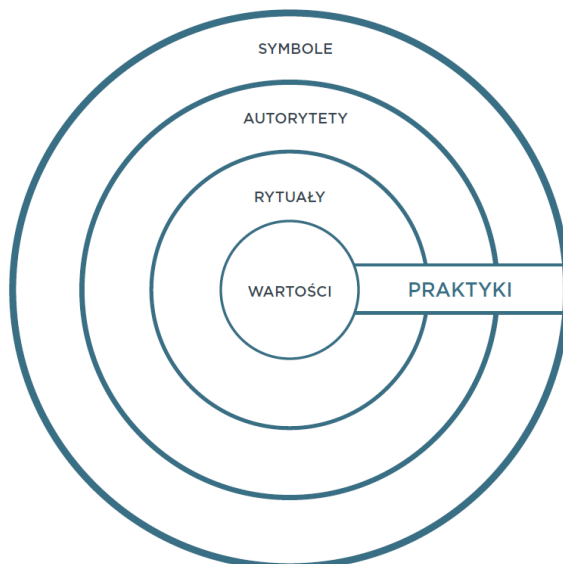
prawny, szkolny, zachowanie ludzi w pierwszych kontaktach). W przedostatniej warstwie osoby, które są ważne i znane w danej kulturze tzw. bohaterowie. (w Polsce może to być np. Reksio lub Doda). W ostatniej warstwie to czego nie widać i czego nawet sobie nie uświadamiamy (np. tożsamość, tradycje, wartości, normy, co uznajemy za dobre zachowanie, co nas cieszy, czym się smucimy, w co wierzymy).

Wspólnie na forum zastanówcie się gdzie umieścić nazwy poszczególnych elementów na diagramie cebulowym. Tu nie ma złych i dobrych odpowiedzi, ćwiczenie to daje możliwość rozmowy i refleksji na temat przejawów kultury. Możecie dyskutować na temat tego gdzie umieścić daną karteczkę. Np. religia – z jednej strony ją widać, bo mamy budynki kościołów i symbole oraz wydarzenia kościoła dobrze widoczne w danym kraju- można ją umieścić w pierwszym kręgu. Z drugiej strony patrząc na ludzi na ulicy, nie powiemy jakiej są wiary, nie wiemy jak religia wpływa na ich życie, wartości, normy, czy są wierzący czy nie- wtedy karteczkę z religią możemy umieścić w ostatnim kole. Skorzystajcie z diagramu poniżej, jeśli chcesz dowiedzieć się o nim więcej zapoznaj się z publikacjami w ramce.

Wskazówka metodyczna: wiele rzeczy na karteczkach może się powtarzać, poproś kolejną osobę, żeby dodawała do rysunku coś nowego. Niech te rzeczy, które się powtarzają uczniowie i uczennice przykleją na tablicy, dzięki temu będziesz widzieć co powiało się najczęściej i z czym najbardziej kojarzy się kultura.

RYS. 1. Elementy kultury – diagram cebulowy (Hofstede 1997:8)

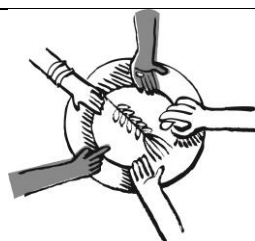

ROZMAWIAMY O UCHODŹCACH

Po stworzeniu z dziećmi i młodzieżą koła kultury, omów na forum co uczestnicy i uczestniczki nauczyli się z tego ćwiczenia. Bo zebraniu refleksji z grupy powiedz, że to koło pokazuje bardzo ogólny i typowy obraz kultury polskiej. Zapytaj czy znają określenie „typowy Polak”, i co ono według nich oznacza? Zapytaj się czy widzą siebie w tym kole jako Polki/ Polacy?

PODSUMOWANIE:

Podsumuj mówiąc, że każdy z nas jest inny w grupie kulturowej, ma swoje własne przyzwyczajenia czy zachowania, które są „typowe” dla niego, jego rodziny itd. Dlatego ważne jest pamiętać, że nikt nie jest nigdy „typowym” przedstawicielem własnej kultury, zarówno Polacy jak inne osoby.

Polecamy:

- artykuł Agaty Świdzińskiej „ Jak działa kultura? Kulturowe ramy zachowań społecznych w szkole”, Ośrodek Rozwoju Edukacji: http://www.hfhr.org.pl/wielokulturowosc/documents/doc_206.pdf
- Paweł boski. Kulturowe Ramy Zachowań. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010
- Publikacje Pawła Boskiego, „Kulturowe ramy zachowań społecznych. Podręcznik psychologii międzykulturowej”, Warszawa 2009: <https://ksiegarnia.pwn.pl/Kulturowe-ramy-zachowan-spoecznych,68452441,p.html>

Ćwiczenie nr 2: Lustro innej kultury

Cele ćwiczenia:

- Rozmowa i refleksja na temat spotkań międzykulturowych.
- Poznanie własnej kultury.
- Refleksja nad tym jak poznaję inne kultury.

Czas: 30 min.

Dodatkowe materiały: fragment książki Harry Potter i Czara Ognia rozdział 15: Beauxbatons i Durmstrang, strony: 401-410 Rozdział 16: Czara Ognia strony: 411-421 , fragment filmu Notting Hill czas: 110:48- 111:42- scena w recepcji, film YT Polska oczami Amerykanina Kult America.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Bazując na refleksji z pierwszego ćwiczenia zastanówcie się wspólnie czego możemy się nauczyć w trakcie spotkań z osobami z innych kultur? Czego to uczy nas o naszej kulturze? Narysuj na tablicy dwa takie koła z warstwami, pierwsze koło będzie reprezentować jedną kulturę a drugie inną.

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Jak myślisz co się dzieje jak takie dwa koła się spotykają? Wypiszcie z boku na tablicy te rzeczy: np. słyszą inny język, widzą ubranie, nie rozumieją się, ciekawi ich zachowanie innej osoby, mogą się bać, być zawstydzeni, szuka się podobieństw, docenia się swoją kulturę itp.

Praca z fragmentem książki:

Przeczytajcie wspólnie z grupą fragment książki "Harry Potter i Czara ognia", który opisuje przybycie do Hogwartu uczniów i uczennic uczelni Durmstrang i Bouxbatoun. Rozpiszcie na tablicy wydarzenia i emocje jakie pojawiają się w tym fragmencie po dwóch stronach:

Goście/Gospodarze: Jak wypadło to pierwsze spotkanie? Czego gospodarze Ron, Harry i Hermiona dowiedzieli się z tego spotkania? Jak różne są ich doświadczenia i dlaczego? Warto zwrócić uwagę uczniom na sprawę różnic indywidualnych i indywidualnego doświadczenia. Hermiona była we Francji na wakacjach, bogatsza o takie doświadczenie nie dziwi się tak różnemu zachowaniu czy potrawom, gdyż miała już okazję je poznać, w przeciwieństwie do Rona. Czego dowiedzieli się goście?

Odwołaj się do wypisanych na tablicy elementów, które towarzyszą pierwszemu spotkaniu różnych kultur. Czy coś się pojawiło nowego w rozmowie o sytuacji w Hogwarcie?

Praca z fragmentem filmu:

Jeśli to możliwe obejrzyjcie 1 minutowy fragment filmu Hotting Hill (ogólnie dostępny na DVD) i wspólnie zastanówcie się co wydarzyło się w tej scenie. Czego przykładem może być zachowanie gościa hotelu? Czemu gość hotelu przywitał się z recepcjonistą w taki a nie inny sposób? Z jaką reakcją może się spotkać jak będzie zachowywał się podobnie poza hotelem i w do innych osób? Wspólnie zastanówcie się jak warto się przygotować do wyjazdu do nowej kultury? Czy warto naśladować wszelkie zachowania i zwyczaje jakie się zauważa? Kiedy i jak trzeba się dopasować? Kiedy można zachowywać się zgodnie z własnym przekonaniem?

PODSUMOWANIE

Podsumuj z grupą dotychczasową pracę i wspólnie zastanówcie się jak poznajemy swoją i inne kultury. Swoją kulturę znamy od urodzenia i nieświadomie przejmujemy zachowania, normy. Inną kulturę poznajemy poprzez spotkanie, obserwację, zdobywanie wiedzy na jej temat, ale także poprzez porównywanie.

Wskazówka metodyczna: oba fragmenty na których pracowaliście w tej części zatrzymują się na aspektach kultury świadomych, łatwo widzialnych. Warto zwrócić na to uwagę uczniom i uczennicom, ze świadomością, żeby poznać kulturę trzeba trochę więcej czasu, zaangażowania i wiedzy. W kolejnej części zastanowimy się jak to zrobić.

Ćwiczenie nr 3: Jak widzimy Polskę w lustrze innej kultury

Cele ćwiczenia:

- Rozmowa i refleksja skąd czerpiemy wiedzę o kulturach.
- Poznanie własnej kultury dzięki obserwacji innych.

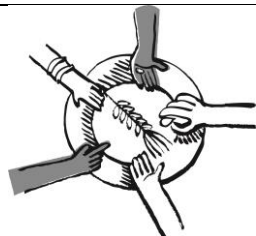
Czas: 30 min.

Dodatkowe materiały: film YT Polska oczami Amerykanina Kult America:
<https://www.youtube.com/watch?v=s4dFCQh0QnY>

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Obejrzyjcie wspólnie film, w którym Amerykanin opowiada dlaczego przyjechał do Polski. Zanotujcie najważniejsze rzeczy, o których on mówi np. gościnność, homogeniczność, tożsamość narodowa, historia przed wojenna, bezpieczeństwo. Pamiętajcie, że to jest tylko perspektywa tej jednej osoby, on mówi o swoim doświadczeniu, nie jest przedstawicielem całej Ameryki i mówi o Polsce widzianej jego oczami. Stwórzcie wspólnie dwa koła kultury (z ćwiczenia nr 1) dla Polski i Ameryki bazując na tym czego dowiedzieliście się z filmu.

Porównajcie te koło z tym co sami stworzyliście w pierwszym ćwiczeniu. Czy coś jest inaczej? Dlaczego? Czego się dowiedzieliście o swojej kulturze dzięki temu filmowi?

Polecamy:

- krótki filmik „Co zszokowało Koreankę w POLSCE?! 🇰🇷 [RÓŻNICE KULTUROWE #1]: <https://www.youtube.com/watch?v=X7d9ySOs7CE>
- krótki filmik „Czym różni się Polska od Korei?! 🇰🇷 [RÓŻNICE KULTUROWE #2]: <https://www.youtube.com/watch?v=i9BtvFm8Bfo>
- krótki filmik „Rosjanie o Polakach/Polacy o Rosjanach odcinek #6A Co Polacy robią dobrze?\": https://www.youtube.com/watch?v=d7jsV45hk_E
- Książkę „Swego nie znacie... czyli Polska oczami obcokrajowców”, Judyta Fibiger, Wydawnictwo: Element One, <http://bit.ly/PolskaOczamiObcokrajowców>
- książkę „Poland Through Foreign Eyes. Polska oczami obcokrajowca”, Weyden Georg, P49 Production, 2010
- bloga Leah amerykańki mieszkającej w Polsce: <https://polonization.pl>

ROZMAWIAJMY O UCHODźCACH

Ćwiczenie nr 4: Czy każdy Polak/ Polka jest taki sam/a? Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce.

Cele ćwiczenia:

- Refleksja nad tym kim jest Polak/ Polka?
- Poznanie mniejszości mieszkających w Polsce.
- Poznanie i rozróżnienie mniejszości narodowych, etnicznych i regionalnych.

Czas: 30 min.

Dodatkowe materiały: mapa Polski , wydruk nazw mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługujących się językiem regionalnym zamieszkujących w Polsce, karteczki.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom kartki z wypisanymi nazwami 9 przedstawicieli mniejszości narodowych, przedstawicieli 4 mniejszości etnicznych i przedstawicieli społeczności posługującej się językiem regionalnym. Wydruk ma zostawione puste pola by móc wpisać wspólnie tam co to za grupy.

Białorusini	Karaimi	Kaszubi
Czesi	Łemkowie	
Litwini	Romowie	
Niemcy	Tatarzy	
Ormianie		
Rosjanie		
Słowacy		
Ukraińcy		
Żydzi		

Zapytaj się jak myślą co to za grupy? Gdzie mieszkają? Jakim językiem mówią? Przyklej na tablicy lub napisz takie trzy kategorie, zapytaj jak połączyli by je ze swoimi tabelkami.

Mniejszości narodowe w Polsce	Mniejszości etniczne w Polsce	Społeczność posługująca się językiem regionalnym w Polsce
-------------------------------	-------------------------------	---

Obejrzyjcie razem film pt. Mniejszości narodowe w Polsce, który znajdziesz na tej stronie.: <https://www.dlanauczyciela.pl/770,film-mniejszosci-narodowe-i-etniczne-w-polsce-karta-pracy-docx>

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

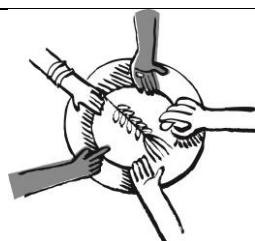
Dzięki wiedzy zyskanej w filmie omówcie czym różnią się mniejszość narodowa od etnicznej i regionalnej. Wpiszcie odpowiednie hasła w tabelce pod listami mniejszości.

Podzieli młodzież na mniejsze grupy, które w trakcie oglądania filmu będą zwracać uwagę na dane zagadnienia:

1. Prawa mniejszości w Polsce. Jakie są? Do czego są potrzebne?
2. Tradycja narodowa. Jak można ją podtrzymywać? Dzięki czemu jest nadal żywa?
3. Mniejszości jako część narodu polskiego. W jaki sposób są związane z Polską?
4. Tożsamość narodowa/etniczna. Co to jest? Czy jest tylko jedna?

PODSUMOWANIE

Na koniec zajęć rozwiń mapę Polski na tablicy. Wytnijcie lub wypiszcie nazwy mniejszości na oddzielnych kartkach. Dodatkowo niech każdy stworzy kartkę dla siebie i napisze na niej swoje imię oraz coś co go odróżnia od innych (np. język jakim mówicie, skąd pochodzi wasza rodzina). Przyklejcie wszystkie karteczki na mapie polski. Dzięki temu powstanie wasza mapa, na której będzie widać nie tylko różnorodność w Polsce ale także w waszej grupie. Zwróćcie uwagę na to jakie mniejszości zamieszkują w waszej okolicy.

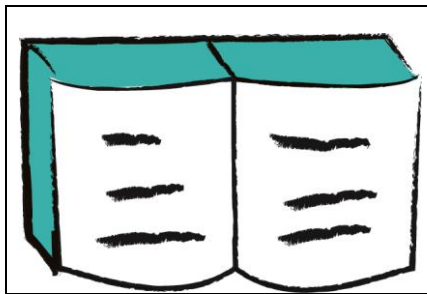

Polecamy:

- skorzystanie z materiałów kampanii Jedni z Wielu: <http://jednizwielu.pl>
- zaproponuj młodzieży by przeczytała wywiady z tej strony <http://jednizwielu.pl/artykuly-i-wywiady/wywiady>. Podziel klasę na mniejsze grupki, każda grupa opracowuje inny wywiad z przedstawicielem/ką innej mniejszości. Na koniec poproś o prezentację zdobytych informacji.
- <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosci/charakterystyka-mniejs/6480,Charakterystyka-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-w-Polsce.html>

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

KSIĄŻKI, KTÓRE BĘDĄ POMOCNE PRZY ROZMOWIE O KULTURACH:

Książki, które przybliżą kulturę polską i będą pomocne przy rozmowie o wartościach, zachowaniach, symbolach i bohaterach: (9-15 lat)

1. Cuda Wianki. Polski folklor dla młodszych i starszych. Marianna Oklejak. Egmont. Warszawa 2015
2. Moja Polska. Katarzyna Sołtyk. Wilga. Warszawa
3. A ja jestem Polak Mały. Moim Krajem jest świat cały Eliza Piotrowska. Czarna Owieczka. Warszawa 2013.
4. Alfabet polski. Anna Skowrońska. Muchomor. Warszawa 2015

Książki o miastach Polskich, z których możemy się dowiedzieć o ludziach i ich zwyczajach, ale także o tradycjach i historii miasta, która wpływa na to kim są jej mieszkańcy: (9-12 lat)

1. Baltic. Pies, który płynął na krze. Barbara Gawryluk. Wydawnictwo Literatura, Łódź 2012
2. Słony Skarb. Przewodnik dla dzieci po Kopalni Soli Wieliczka. Barbara Gawryluk. Format. 2011.
3. Moje Miasto Warszawa. Miasto Stołeczne Warszawa, Warszawa 2017
4. Kraków dla młodych podróżników. Marta Spingard. Wyd.: ExpressMap
5. Kolorowy portret miasta. W kolekcji: Warszawa, Kraków, Poznań, Gdańsk. Olesiejuk.

Książki o wierzeniach, mitologii i baśniach z różnych krajów, dzięki którym możemy zobaczyć co leży u podłoża danej kultury, poznać świat nieświadomych wyobrażeń i wierzeń: (9- 15 lat)

1. Bajarka opowiada. Zbiór baśni z całego świata. oprac. Maria Niklewiczowa. Zysk i s-ka. Poznań 2006
2. Mity Legendy Europejskie. Dimitr Inkiow
3. Tajemnice Początku. Mity o stworzeniu świata. Anna Onichimowska
4. Mitologia. Przygody Słowiańskich Bogów. Melania Kapelusz. Egmont.

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Książki o tym jak się różnimy ze względu na kulturę: (9-12 lat)

1. To my dzieci świat. Eliza Piotrkowska.
2. Ludzie.
3. Atlas zjaw i potworów z całego świata.

Książki o współczesnych aspektach kultury: (12-15 lat)

1. Atlas szczęścia. Helen Russell. Wyd. Insignis. Kraków 2018 – **co oznacz być szczęśliwym w różnych krajach na świecie**
2. Atlas osobliwości. Foer Joshua, Thuras Dylan, Morton Ella, 2017, wyd. Sonia Draga – **jakie niezwykle i niespodziewane rzeczy znajdziesz dookoła świata.**
3. Więźniowie geografii, czyli wszystko, co chciałbyś wiedzieć o globalnej polityce. Tim Marshall – **poważniejsza lektura, mówiąca jak położenie geograficzne wpływa na życie danego kraju i sytuację na świecie.**
4. Children Just Like Me. A New celebration of children around world. DK. – **jak żyją, co lubią i czym się zajmują po szkole dzieci na świecie.**

Wskazówka metodyczna:

Wykorzystując książki i bajki o różnych kulturach warto najpierw zastanowić się nad pewnymi kwestiami:

1. Jakie stereotypy pojawiają się w lekturach, które omawiam z młodzieżą? Jakie mam strategie radzenia sobie z nimi?
2. Na czym się skupiam, kiedy rozmawiam z uczniami i uczennicami o kulturach różnych krajów (także Polski): na uproszczonym obrazie kultury czy na jej wewnętrznym zróżnicowaniu? Na zewnętrznych przejawach (zwyczaje, „folklor”) czy na ich wyjaśnianiu i wartościach kultury? Na różnicach czy na podobieństwach?

Scenariusz opracowany w ramach projektu Centrum Edukacji Obywatelskiej „Rozmawiamy o uchodźcach. Moc kultur w szkole” dzięki środkom otrzymanym od Ministerstwa Edukacji Narodowej RP. Źródło: www.migracje.ceo.org.pl, 2018 rok.